

DİJİTAL TOPLULUKLARDAN SİBER İNSANA: WEB TEKNOLOJİLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME¹

Dursun Can ŞİMŞEK²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı web teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler içerisinde insan-makine ve veri arasındaki etkileşimin nasıl bir değişime uğradığını ortaya koymaktır. Bu noktada web teknolojileri ile ilgili yapılmış çalışmalar amaçlı örneklemeyle sınırlandırılarak hermenötik bir yöntemle gözden geçirilmiş ve yorumlanmıştır. Böylece teorik bir çerçeve çizilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın gerçekleştirmiş olduğu teorik tartışmalar; web teknolojilerinin gelişimi siber uzamda insan-insan ya da insan-makine ilişkisi yönünde değil makine-makine veya makine-veri ilişkisine doğru bir eksen kaymasının gerçekleştiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Siber uzamda insan ve makinenin simbiyotik birlikteliği web teknolojilerinin belirlemiş olduğu vizyonlarla birlikte bir rol değişimine uğramıştır. Gelişmelerin gösterdiği eğilim makinenin rolünü insanın karar verici rolüne eşitlemek noktasında kendini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Web, Sosyal Medya, Yapay Zekâ, Siber Kültür

FROM DIGITAL COMMUNITIES TO CYBER HUMAN: A REVIEW OF WEB TECHNOLOGIES

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal how the interaction between human-machine and data has changed within the developments in web technologies. At this point, studies on web technologies were reviewed and interpreted with a hermeneutic method by limiting purposive sampling. Thus, it is aimed to draw a theoretical framework. The theoretical discussions carried out by the study revealed that the development of web technologies has resulted in an axis shift in cyberspace, not in the direction of human-human or human-machine relationship, but towards machine-machine or machine-data relationship. The symbiotic coexistence of man and machine in cyberspace has undergone a role change

¹ 8-9 Eylül 2023 tarihinde Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, ÇEEİ bölümü tarafından gerçekleştirilen 22. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresinde sözlü olarak sunulmuştur.

² Dr., Araştırmacı, csimsek05@gmail.com

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

with the visions determined by web technologies. The tendency of the developments is to equalise the role of the machine to the decision-making role of the human.

Keywords: Web, Social Media, Artificial Intelligence, Cyber Culture

1. GİRİŞ

Web teknolojilerinin ortaya çıkışı bilginin/enformasyonun bir noktadan başka bir noktaya aktarımı üzerine temellenmiştir. Bu aktarıma ek olarak enformasyonun depolanması ve bilgiye erişimin metinlerarasılığı bu teknolojinin orijini meydana getirmektedir. Kurumsal kullanımdan gündelik yaşama geçişi çeşitli pratikleri de beraberinde değiştirme potansiyelini getirmiştir. Başlangıç olarak bu teknolojilerin kullanımı görece bir statikliğe karşılık gelmekteydi. Teknoloji ve tekniğin etkileşimli ilerleyişi internete erişimi de beraberinde daha aktif bir hale getirmeye başladı. Kişisel bilgisayarların yaygınlaşması ve beraberinde internete ulaşımın yaygınlaşmasıyla birlikte kişilerarası iletişim topluluklar olarak kümelenmiştir. Bu topluluklar yabancıların yabancılarla buluştuğu ve iletişim kurduğu alanlar olarak kendilerini göstermişlerdir.

Temel bilgisayar teknolojilerinin yarattığı bu esnekliğe genel olarak Web 1.0 denmektedir. World Wide Web protokollerinin aracılığıyla belgeler hiper metinsel bir çalışma sistemine bağlanmıştır. WWW protokolleri belirlenen iki nokta arasında bilginin nasıl taşınacağına dair bir dizi anlaşmayı ifade etmektedir (Cloudry, 2012, s.18) Wu Song bu buluşmanın yarattığı topluluklara “vizyoner komünal topluluklar” adını vermiştir. Ayrıca yazar bu toplulukların kapitalist kültüre dahil edilme potansiyellerinin de altını çizmiştir. Buna rağmen sadece ekonomik çıkarlar ekseninde bir yapıya sahip değillerdir; WELL gibi erken dönem gruplar karşı-kültürel ideallerin temel alınarak kurulmuştur ancak 1990’ların ortasındaki patlamayla beraber çevrimiçi reklamcılığın hyper-text’ler yoluyla internet sitelerinde çevrimiçi reklamcılığa olanak sağlamıştır (Wu Song, 2009: 84-85).

Geleneksel medya interneti ve World Wide Web’i anlamlandırmak adına bir bakış açısı ve başlangıç noktası sunmaktadır. Bu bakış açısı Web 2.0 ve 3.0’dan ziyade Web 1.0 ile alakalıdır. WWW’i mümkün kılan teknolojik yapıyı sağlamasına karşın internet bununla sınırlı kalmamıştır. Web 1.0 internetin bilgiye ve statik web sayfalarına erişmek için kullanıldığı bir aşamaya karşılık gelirken, Web 2.0 çevrimiçi ortamın, sosyal bağlantı ve etkileşim için yeni imkanlar sunmuştur (Green, 2010: 4-5).

Web 2.0 Wu Song’un kavramsallaştırdığı ‘vizyoner komünal topluluklar’ı daha da ileriye taşımış, etkileşim imkanlarını sınırsızlaştırmıştır. İnsanların sanal ortamlarda birbirleriyle olan bağlantıları sosyal medya mecralarının şekillenmesiyle daha karmaşık bir yapıya evrilmiştir. Web teknolojilerinin çıkış noktası insanların insanlarla olan bağlantıları ve bilgiye interaktif bir biçimde erişmek, depolamak ve taksim etmek üzerine odaklanmışlardır. Ancak Web 2.0’dan -buna görece 2.5’de dahil edilebilir- sonra

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

ortaya çıkan 3.0 ve Web 4.0 ve 5'in vizyonu insanların birbirleriyle olan bağlantısından ziyade siber uzamın ve makinelerin insanlarla olan münasebetlerine odaklanmış görünmektedir. Semantik Web'in temel amacı doğası gereği kullanıcılara okunabilir, yazılabilir ve çalıştırılabilir ortak ve birlikte çalışabilir bir ortam yaratmaktır (Parvathi ve Mariselvi, 2017: 170). Bu anlamsal ağ temelde insan ve makine arasındaki iletişimin geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Fakat Semantik Web ile artık bilgi yalnızca insan tarafından anlamlı bir girdi olmaktan çıkmıştır. İnternette yer alan tüm veriler makineler tarafından anlamlandırılıp, öğrenilebilir duruma gelmiştir yani yapay zekâ öğrenmesi ve bu öğrenmenin çıktıları gündelik yaşam pratiklerine entegre olmaya başlamıştır.

Semantik Web'in ve sonrası için ortaya atılan vizyonların sağladığı ve sağlayabileceği imkanlar yeni birtakım imkanlarla beraber soruları da beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın amacı Web teknolojilerinin sunduğu ve sunabileceği imkanlara genel bir bakış sunarak bu çerçevede yaşanan değişiklikleri sistematik bir biçimde ortaya koymaktır.

2. WEB 1.0'DAN 4.0'A: İNSANLARIN WEB'İNDEN MAKİNELERİN WEB'İNE

Web teknolojileri oldukça kısa bir geçmişe sahip olmasına rağmen sundukları imkânlar ve ilerleme olanakları sayesinde çokça değişime uğramışlardır. WWW protokolünün temeli 1980 yılına dayanmaktadır. Bilgisayarların bir organizasyon için yapmadığı şeylerden birisinin farklı şeyler arasındaki rastgele ilişkileri depolamak olduğunu belirten Tim Berners-Lee:

“1980’de rastgele bağlantılarla bilgi depolayan programlarla oynadım ve 1989’da Avrupa Parçacık Fiziği Laboratuvarı’nda çalışırken, ağ üzerinden erişilebilen her türlü bilgiye tek bir ‘Evrensel Belge Tanımlayıcısı’ ile atıfa bulunabilecek küresel bir hiper metin alanı oluşturulmasını önerdim. Patronum Mike Sendall’ın denemelere izin vermesiyle 1990 yılında ‘NeXT’ makinesinde çalışan ‘World Wide Web’ adlı bir hiper metin editörü programı yazdım” (1998)

Berners-Lee, 1998 yılında kaleme aldığı “The World Wide Web: A very short personal history” adlı yazısında bu teknolojinin ardında yatan hayalin bilgi paylaşarak iletişim kurulan ortak bir alan olduğunu dile getirmiştir. 1990 yılında her türden zengin materyalin Web’e aktarılmasını ise ‘rüyanın ilk kısmı’ olarak nitelendirmiş ve henüz ikincisinin gerçekleşmediğini vurgulamıştır. Yazı da dikkat çekici noktalardan bir diğeri ise insanlar tarafından okunabilir veri ağı, makineler tarafından anlaşılabilir veri ağı ile birleşmesi hedefidir. Birlikte çalışan ve Web üzerinden iletişim kuran insan ve makine karışımının potansiyelini ise ‘muazzam’ olarak nitelemiştir (1998).

Berners-Lee’nin Web için ortaya koyduğu vizyonun büyük bir kısmı gerçekleşmiş ve gerçekleşmeye devam etmektedir. Bahsi geçen ortak bir yaşam alanında iletişim kuran insan ve makine karışımı ‘şeyin’ yapay zekâ aygıtları olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

Bu gelişmelerin oluşturduğu internet veri depolamanın ve bunlara metinler-arası ulaşımın gündelik yaşamda kullanılmaya başlaması birçok pratiği beraberinde dönüştürmüş ve yenilerini ortaya çıkarmıştır. Temel bilgisayar teknolojileri kullanılarak yaratılan bu esneklik ise Web 1.0 olarak tanımlanmaktadır. İnternetin erken dönemlerinde ortaya çıkarılan dijitallik avantajları kendisinden sonra gelecek ve eklemlenecek gelişmeler için sınırsız bir taban oluşturmaktadır. Buna rağmen etkileşimden yoksun bir yapıya sahiptir.

Web 1.0 yabancıların yabancılarla buluştuğu dijital topluluklar olarak kendini var etmiştir. Wu Song bu buluşmanın yarattığı topluluklara “vizyoner komünal topluluklar” adını vermiş ve Web kültürünün kapitalist kültüre dahil edilme potansiyelinin altını çizmiştir (2009: 136). Bu topluluklar daha statik bir yapıya sahipti bunun sebebi ise Web 1.0’ın yapısından kaynaklanmaktadır. Web 1.0 internetin bilgiye ve statik web sayfalarına erişmek için kullanıldığı aşamaya atıfta bulunurken, Web 2.0 çevrimiçi ortamın sosyal bağlantı ve etkileşim için yeni fırsatlar sunar (Green, 2010: 4-5).

Web 2.0, 2004 yılında Dale Dougherty tarafından “okuma-yazma web’i” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca “zekâ web’i, birey odaklı web ve katılımcı web” olarak da tanımlanır. Web 2.0’ın gelişim gösterdiği noktalar, sosyal bağlantılarda düzenli çıkarları olan dünya çapında büyük grupların toplanmasına ve denetlenmesine izin verir. Web 2.0’ın en dikkat çekici noktası Facebook, Twitter, LinkedIn, Zynga, Google+, Flickr, Foursquare ve Youtube gibi web tabanlı yaşam alanlarıdır. Web tabanlı yaşam, bireyleri sadece birkaç on yıl önce anlaşılamayan şekillerde evrensel olarak ilişkilendirmiştir (Önday, 2019: 2).

Web 3.0 ya da semantik web, web üzerinde makineler tarafından anlaşılabilir bir içerik sunarak insanların görevlerini ve seçimlerini azaltmayı, bunları makinelere bırakmayı amaçlamaktadır. Anlamsal gelişmeler Web’in en üst noktasında uygulanabilecek açık önlemlerden bahseder; sosyal kayıt koşulu, insan-makine ortak faaliyetlerine ve çok sayıda sosyal web ağının sıralanmasına olanak tanımaktadır (Önday, 2019: 1). Web 3.0 dünya çapında veri tabanını ve daha önceki aşamada belge ağı olarak tanımlanan web odaklı mimariyi desteklemektedir. Esas olarak statik HTML belgeleri ile ilgilenir ancak dinamik olarak oluşturulan sayfalar ve alternatif formatlar mümkün olduğunda aynı kavramsal düzel standartlarını takip etmektedir ve bağlantılar belgeler veya bunların bir kısmı arasında gerçekleşir (Choudhury, 2014: 8098).

Web 3.0’ın yarattığı imkanlar makine algılaması ve zekasının daha ileri bir konuma evrilmesini sağlamaktadır. Bu evrim simbiyotik bir alanın yaratılmasının başlangıcı sayılabilir niteliktedir. Anlamsal ağ örgüsü bilgiyi/enformasyonu makineler için sadece bunları sunmak ya da ilişkilendirmekten öte bir alımlamaya karşılık gelmektedir. Bu karşılık insan-makine simbiyozunu da başka bir boyuta taşıma potansiyeline sahiptir. Web 4.0 ise Web 3.0’ın evrimi olarak 2020-2030 yılları arasında inşa edilmesi

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

beklenmektedir. Bu ultra akıllı web, yapay zekâ nano teknoloji, tele-iletişim ve kontrollü ara yüzlerin ilerlemesini içerir. Web içeriğini okumak ve hangi içeriğin yürütüleceğine karar vermek makinelerin ana işlevleri arasındadır. Web 4.0 gerçek ve sanal dünyadaki tüm cihazları gerçek zamanlı olarak birbirine bağlamaktadır. “Simbiyotik web” olarak adlandırılan ve birbirleriyle iletişim sağlayan Web 4.0 geliştirilmektedir (Parvathi ve Mariselvi, 2017: 170).

3. TOPLUMSAL OLANDAN SİMBİYOZA; DEĞİŞEN NEDİR?

Web 2.0’ın insanlığa kattığı en büyük yenilikler Facebook, Twitter ve Instagram gibi mecraların ortaya çıkabilme imkânı olmuştur. Sosyalleşme ve kamusallaşmanın sanal mekanları olarak sosyal medya mecraları aynı zamanda büyük bir kapitalist potansiyel de taşımaktadır ve bu her geçen gün gelişmektedir. Bu gelişim yalnızca kâr etmek zorunda olan şirketlerin gerçekleştirdiği bir değişim değildir. Bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde makine insan ilişkisinin ortaya çıkardığı veriler her türden gelişim ve verimlilik için kullanılabilir hale gelmiştir.

Web teknolojilerinin dünyaya sunmuş olduğu altyapısal imkanların taşıdığı gelecek potansiyelinden önce geçmiş zamandan şimdiki zamana ne gibi bir değişikliğe yol açtığını ya da nasıl bir yere sahip olduğunu belirlemek gelecek için daha sistematik birtakım çıkarımlarda bulunmak adına zorunluluk arz etmektedir.

Web 2.0’ın yaratmış olduğu etkileşimlilik insan-insan arasındaki bir bağa atıfta bulunur. Sosyal medya mecralarında inşa edilen siber kimlikler ve yaşamlar günümüzde kendi döngülerine sahiptir. Gerçek yaşamı etkiler ve biçimlendirir, başlangıçta var olan taklitsel etkileşim bu yaşam mekanlarının gelişimiyle birlikte karşılıklı etkileşim gittikçe yavaşlamış, sanal olanın gerçek olan üzerindeki biçimlendirici etkisi artmıştır. Böylece bir insan Instagram’a arkadaşlarıyla geçirdiği güzel bir akşamdan fotoğraflar yükleyebilir, Twitter’da bir ulusu ya da tüm dünyayı ilgilendiren bir konu hakkında görüş bildirebilir, akışa dahil olabilir ya da Facebook hesabından ilkokul arkadaşlarıyla bağlantı kurabilir. Yalnızca yakın çevresine değil hayranı olduğu bir sanatçıya ulaşabilir ya da takip ettiği bir yazarla iletişim kurarak eserleri hakkında karşılıklı etkileşime geçebilir. Ünlüler, sanatçılar ve politikacılarla doğrudan bir iletişim kurmak imkanını elde etmiştir artık. Böylelikle alternatif bir gerçekliğe dahil olan birey bir dijital vatandaş’a dönüşmüştür. Karen Mossberger, Caroline J. Tolbert ve Ramona S. McNeal Digital Citizenship The Internet, Society and Participation isimli eserlerinde dijital vatandaşlığı interneti düzenli ve etkili bir şekilde, yani günlük olarak kullananlar olarak tanımlar (2008: 1).

Dijital vatandaşlar çok parçalı bir bütüne dahildirler. İnternetin ulus devletler ya da birlikler gibi sınırları yoktur. Gereken tek ön koşul internete erişebilmekten geçmektedir. Web 2.0’ın temel özelliği kişiler arası iletişim ve etkileşimin imkanlarını çok çeşitli hale getirmiş olmasıdır. Gündelik yaşamın memetik bir kopyası yalnızca iletişimsel anlamda değil mekânsal olarak da kendini var etmiştir. Yeni bir

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

organikliğin de başlangıcı sayılabilecek bu gelişmeler kamusallık ediminin biçimini de değiştirmeye başlamıştır.

Bu değişim gündelik yaşamda dilin ve dilin karşılık geldiği eylemlerin yapıları arasındaki bir etkileşime işaret eder. Kamusallaşmak edimi temelde iletişime bağlıdır. Bu bağ hem dilsel hem biçimsel olarak şekil değişirmiştir. Coğrafi sınırlar ortadan kalkmış, gerçek zamanlı ve gecikmesiz bir iletişim mümkün kılınmıştır. Ayrıca sosyal medya mecralarının görece organik yapısı gündelik yaşamın işleyişini soğurmuş, gerçek dışı bir hızla işlemeye başlamıştır. İki düzlem/alan arasındaki zamansal bağı ortadan kaldırmıştır hatta hız kültürünün öngörülemez yükselişi ve yayılışı zaman algısını tümünden başkalaştırmıştır.

Web teknolojilerinin sunduğu imkanlar ve beklentiler, bulut teknolojileri, big data ve beraberinde gelişen dataist yaklaşımlar insanlar arasındaki iletişimin bağlamını enformasyona indirgemıştir. Enformasyon yalnızca bilgiyi, bunun kullanımını ve iletimini içerir dolayısıyla bağlamdan yoksundur. Bağlamdan yoksunluk beraberinde zamanı yalnızca ‘şimdiye’ indirgemıştir. Sonsuz bir etkileşim ve şimdilik içerisinde negatiflikten arındırılmış bir yaşamsal alanın var oluşundan söz etmek yanlış olmayacaktır. Siber kültür kesintiyi ve olumsuzluğu dışlar. Böylece kesintiden ve negatiflikten arındırılmış şeffaf bir siber yaşam alanı inşa edilmiştir.

Web 2.0’dan 3.0’a geçiş insan merkezli bir yapılanmanın dışına çıkmış izlenimi vermektedir. Makine öğrenmesi ve yapay zekânın gündelik yaşamın birçoğ alanında inisiyatif sahibi olabilmesi için yapılan vizyoner çalışmalar ve ön görüler, makineler için simbiyotik bir yaşamsal alanın oluşturulmasına odaklanıldığını göstermektedir. Makineler ve insanların ortak bir simbiyozda nasıl konumlanacağını ön görmeye çalışmak manipülatiflikten öteye geçmeyecektir.

John D. Kelleher ve Brendan Tierney’in Veri Bilimi adlı eserinde yazarlar bir veri piramidi önermektedir; veri kaynakları, veri toplama, veri keşi, yapay öğrenme ve karar alma (2022: 50). Bu piramidin en tepesinde ‘karar alma’ bulunur. Yani yapay öğrenme, karar alma adımının gerçekteşebilmesi için en son aşamadır. Verilerin toplanması tek başına bir anlam ifade etmez, bu verileri hızlı bir biçimde işleyebilecek bilgisayarlar da insanlığın big data’yı kullanması için yeterli değildir. Bu verilerle ne yapacağını bilen makineler yaratmak ve bu bilinçle karar verme yetilerini ortaya çıkarmak Web teknolojilerin geleceğini oluşturmaktadır.

Sosyal medya mecralarının yükselişte olduğu zamanlarda bu alanlar fazlasıyla toplumsal bir işleve karşılık gelmekteydi. Bu mekanların araç olmak görevleri öncelikli yaklaşımı oluşturmaktadır. Teorik olarak web teknolojilerine indirgemeci ya da eleştirel yaklaşımlar her dönemde mevcuttu ancak

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

bir kitle iletişim aracı olarak sanal mekanlar³, toplumsal meselelerin konuşulduğu, tartışıldığı ve gerçek yaşamı etkileyebilecek bir enerjinin yaratılabildiği mekanlar olarak kendilerini var etmişlerdir.

Yapay zekâ ve öğrenmenin sunduğu imkanlar geliştikçe web teknolojilerinin hem işlevi hem de vizyonu değişim göstermiştir. Siber yaşamın sınırlarının genişlemesi makine ve insan arasında simbiyotik bir bağ oluşturmuş ve alternatif bir yaşam alanının varlığını zorunlu hale getirmiştir. Değişen; web teknolojilerinin ortaya çıkardığı bir düzlemde insan-insan ilişkilerinin ya da bu ilişkinin kusursuzlaştırılması için insan-makine ilişkisine odaklanılırken sınırları çizilmeye çalışılan gelişmeler ve ötesinin oluşturduğu potansiyel artık makine-makine ilişkisi üzerinde odaklanılan bir çalışma düzenini vurgulamaktadır. İnsanın taklidi ya da kopyalanması yapay zekâ için bilincin varlığının imkanları bu değişimin temel parametreleri olarak görünmektedir.

4. SONUÇ

Web teknolojilerinin yaratmış olduğu gelişimin çıktıları birçok alanda aktif olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmanın odaklandığı nokta ise bu çıktıların yaratmış olduğu değişikliklerin nasıl bir seyir izlediğini ortaya koymak olmuştur. Tekno-indirgemeci bir yaklaşımdan tümüyle uzak durmakla birlikte, farklı imkanlar sunan ve kendi dinamiklerine sahip yeni organik bir uzamın varlığını reddetmeye de mesafeli yaklaşmıştır. Günümüzde reel ve sanal mekanlar arasındaki ayrımı ya da başlangıç noktasını kesin bir biçimde işaret etmek mümkün görünmemektedir. Bu sebeple bir ortak yaşamdan söz etmek yerinde olacaktır.

Web teknolojileri çağında insanlar kolaylıkla kendilerine yeni kimlikler inşa edebilme yetisine sahip olmuşlardır. Sanal mekanlarda gezinirken oluşturulan profil, sunulan benlik ve kullanılan dil somut karşılığının tam tersi bir biçimde inşa edilebilir bir hale gelmiştir. Bunun yanında siber bir bireyin varlığını ya da siber bireyselliğin/öznelliğin var olabilme ihtimalini de tartışmaya açar. Nihayetinde siber uzam bağlamdan uzak, enformasyonu yani veri üzerine temellenmiş bir yapıda işler. İnsanın makineyle olan bağında ya da ortak yaşamında bir bireysellikten bahsetmenin mümkün olup olmadığı halen belirsizliğini korumaktadır.

Bu noktada makine ve insan arasındaki simbiyotik bir ilişkide taraflar insanın kopyalanabilir ya da varlığın sürdürülmesi noktasında bir konak konumunda olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Web 4.0 ve sonrası için görülmüştür ki; karar alma süreçlerinde insan faktörünün ortadan kaldırılması ya da azaltılması gündemdedir. Yapay zekanın varlığının somut dayanıklardan kurtarılması, giyilebilir teknolojiler, şeylerin interneti, bulut depolama vb. teknolojilerin karar alma sürecinde kullanılacak

³ Arap Baharı, Occupy Hareketi vb. toplumsal olaylarda toplanmak ve iletişim kurmak için sosyal medya mecralarının bir araç olarak kullanılmasına atıfta bulunmaktadır.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1359375.

BANÜSAD, 2023; 6 (CEEİK 2023 Özel Sayısı), 1-8

düzleme eklenmesi dışarıdan bir müdahaleyi de zorlaştırmıştır. Bu durum yeni birkaç soruyu ortaya çıkarmaktadır. Siber ya da sanal yaşamın varlığının reel yaşamdan görece koptuğunu/bağımsızlaştığını söylemek mümkün müdür? Siber uzamda ortak bir yaşamın varlığını tesis eden şey ya da şeyler nelerdir? Makinelerin karar verme mekanizmalarının gelişiminin altında yatan algoritmik indirgemecilik iletişimsel bağlamı tümüyle ortadan kaldırma potansiyeli taşıyor mu?

Sonuç olarak web teknolojilerinde yaşanan gelişmeler odak noktasının insan-insan arasındaki etkileşimden makine-veri ya da makine-makine ilişkisine kaydığını göstermektedir. Böylece siber insanın makineyle olan ilişkisinin simbiyotik ilişkisinin nasıl bir değişim göstereceği belirsizliğini korumaktadır.

KAYNAKÇA

- Berners-Lee, T. (1998). The World Wide Web: A very short personal history. <https://www.w3.org/People/Berners-Lee/ShortHistory.html> (08.09.2023)
- Choudhury, N. (2014). World Wide Web and Its Journey from Web 1.0 to Web 4.0. *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, 5 (6): 8096-8100.
- Cloudry, N. (2012). Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice. Cambridge: Polity Press.
- Green, L. (2010). The Internet An Introduction to New Media. New York: Berg.
- Kelleher, J. D., Tierney, B. (2022). Veri Bilimi. (Çev.: O. Öztürk). İstanbul: Tellekt.
- Mossberger, K., Tolbert, C. J., McNeal, R. S. (2008). Digital Citizenship The Internet, Society and Participation. London: The MIT Press.
- Önday, Ö. (2019). Web 6.0: Journey From Web 1.0 To Web 6.0. *Journal of Media & Management*. 1(1): 1-6.
- Parvathi, M., Mariselvi, R. (2017). A bird's eye on the evolution: Web 1.0 to Web 5.0: Lib 1.0 to Lib 5.0. *International Journal of Advanced Research Trends in Engineering and Technology*. 4:167-176.
- Wu Song, F. (2009). Virtual Communities: Bowling alone, online together. Oxford: Peter Lang.